

Dolce vita

A közelmúltban egy népszerű közösségi portálon osztotta meg képes üzenetben Benczúr Emese: elkészült! A csatolt felvételen – első ránézésre nem tudni, miért furá – színes patchworkön ennyi olvasható csupa nagybetűvel: DOLCE VITA. A „magyar édes élet” aztán éppen Olaszországba – a dolce vita hazájába –, Torinóba utazott. Első magyar kiállítóként szerepelt az Artissima kortársművészeti vásáron november elején a Molnár Ani Galéria. Ő vitte ki Benczúr Emese installációját.

Az olasz nyelvű jelzős szerkezet számos asszociációt hív elő bennünk, amit a Fellini-klasszikusnak köszönhetünk. A divattermék-csomagküldő szolgálatnak, a sarki pizzériának vagy a popzenekarnak is biztosan ő a keresztapja. A filmtörténet iránt kevésbé érdeklődő fiataljaink is tudják – Tímár Péter *Csinibabájának* köszönhetően –, hogy milyen az „igazi” dolce vita. Marcello Mastroianni (magyar hangja Gábor Miklós) hanyagul zsebre tett kézzel áll, fejét sármosan félrehajtja, és olyan szívdöglesztő bájjal néz le a mozivászonról, ahogy senki akkor Közép-Európában. Jókora adag pezsgő után a fantasztikus adottságokkal bíró, szőke Anita Ekberggel besétál a római Trevi-kút vizébe. A *Csinibaba* jobb sorsra érdemes ifjai pedig eksztatikus állapotban pattannak fel a mozsizékekről, és indulnak meg a vetítővászon felé. Dolce vita – vágy az édes életre, egy másik életre.

Benczúr Emese különböző színű cukorkapapírokból, aprólékos, hosszadalmas, megfeszített munkával készült új alkotása is erre a kettőségre épít. Az üzenet egyszerű, mint a Benczúr-műveké mindig, szinte közhelyesen egyértelmű. Kitalált mondatai bármelyikünk életére érvényesek lehetnek: nem közmondásosak, nem bölcsességek, nem aranymondások. Még csak nem is megjegyzendők, hiszen szinte triviális megállapítások: „Ma sem voltam strandon”, „Mennyit kell dolgoznom a sikerért?”, „Napról napra gondolok a jövőre”. Esetleg kérések, melyek ugyan felszólító módban fogalmazódnak meg, de egyáltalán nem érezni bennük parancsot vagy utasítást: „Láss, ne csak nézz”, „Fényesítsd az elmédet”.

A festő sokáig a női kézimunkákra emlékeztető technikákkal dolgozott. Öltögetett – nemcsak tüvel és cérnával, vászonra és előre lemért, éppen száz évre elegendő szalagra, hanem szót szóba is. A betűk, szavak, a velük való konceptuális, vizuális és virtuális játék alkotja mindig a mű alapját. Jó tíz évvel ezelőtt „foglalta el először úgy a teret, hogy lejött a falakról. [...] Ettől kezdve konceptuális munkái installációkká nőttek anélkül, hogy a művek gondolatisága változott vagy sérült volna.”¹ A felhasznált anyagok is változtak: divatcégek nejlonszatyrai, fóliák, drótok, kábelek, lámpák.

Van tehát a szó, a mondat, a hétköznapi szöveg. És van a hordozó anyag, a forma – a mű maga kettejük megtalált és a néző által megfejtett kapcsolata. Az irónia vagy a jó tanács akkor világosodik meg a befogadó előtt, ha megtalálja fizikailag és szellemileg a jó nézőpontot, ha azt a cselekvést viszi véghez, amit a művész elvár tőle, ha jó szögből, helyes szemmagassággal vagy mozdulattal bekerül az alkotás folyamatába.

Dolce vita? Az amerikai bevándorló asszonyok apró, másra már nem használható, maradék textildarabkákból varrták össze a foltmunkatakarókat. Benczúr Emese valójában szemetet, cukorkapapírokat használt erre a célra. Úgy kétezer darabot. A különböző színű kis négyszögek pontosan megtervezett és fásasztó aprómunkával összeállított textúrája, szövete adja ki a szöveget: dolce vita. Ugye, érezzük az iróniát? Az élet és a mesterséges íz- és színezőanyagokkal

¹ IBOS Éva: *Lógó szó*. <http://www.revizoronline.com/hu/cikk/3303/lass-ne-csak-nezz-benczur>. (Megtekintés: 2012. november 3.)

előállított cukorkák édessége közti összefüggést? Kamaszaink jassz nyelvéből ismerünk egy fogalmat: dolcsézik. Ez annyit tesz, hogy megjótssza magát, azt mutatja, hogy jól megy sora, hogy minden rendben van, hogy édes az élete.

„Benczúr Emese nő és művész (nem is olyan régóta anya is). Most adódik az emblemikus kérdés, szükség van-e a művészet esetében a nemek szerinti differenciálásra. Hümm, hümm. Olyan egyszerű lenne azt mondani ebben az agyonemancipálódott társadalomban, hogy ez teljesen felesleges, csupán a teljesítmény számít, nem az, hogy ki nő, avagy férfi. Ennek ellenére, minden műalkotás, melyet nő hoz a világra (legyünk stílszerűek) az igenis feminin mű, még akkor is,

ha nagyon, de nagyon férfiasnak akar látszani. Benczúr művei nem akarnak férfiasnak látszani, és alkotójuk sem tetszeleg a feminizmus, de a behódoló nő szerepében sem [...], mégis zavarba hozza az embert (férfit), hogy nőként, művészként ilyen kemény, hálátlan feladatokra vállalkozik (a nők sokszor kénytelenek hálátlan feladatokra vállalkozni – jegyzem meg).

Egy biztos, Benczúr művei »gyilkos« darabok, nála az ihlet, »Isten keze« nem könnyít az alkotás gyötrelmében, ő a szó szoros értelmében megdolgozik a sikerért, nem magához édesgeti azt. [...] Dolgozunk, munkát végzünk, hogy az általa felszabadított időben elégedetten, kissé infantilis lelkesedéssel gondoljunk vissza rá.”² Hogy a szabadidőnkben érzett elégedettségünk fő oka a siker

vagy pusztán a „túlélés öröme”, ki-ki döntse el. „Benczúr Emese az alkotás folyamatáról, a munkáról, a kötelességről, a mulandóságról szóló gondolatait a befektetett hatalmas munkamennyiséggel hitelesíti.” (HEMRIK, uo.) Az „édes élet” is netán akkor kezdődik, amikor elkészül a mű? Vagy már munka közben – cukorkát szopogatva a csömörig? Mindenkinek a maga „dolce vitája” – a maga munkája, dolga és dolga végzése, helye a világban. Az új alkotás így reflektál a korábbiakra, és lesz értelmezhető az életműben.

Az Evangélikus Országos Múzeum októberben zárt kiállításán az egyházhoz kapcsolódó női szerepeket, vállalásokat, hivatásokat próbálták megközelíteni a tárgyak segítségével a kurátorok. Nehéz – egy kiállítás esetében lehetetlen? – elszakadni a történeti személyektől, a valamiben példát mutatóktól, és közös identitást találni a különböző századokban, eltérő körülmények között élő és másféle iskolázottságú nők között.

Némi „rendteremtési élményt” (IBOS, uo.) nyújtott az utolsó teremben Benczúr Emese egy régebbi installációja: piros-kék-fehér kockás, műanyag – a piaci szatyrokról ismert – rafia szalagok lógtak a térben, magasan kifeszített kábelekről. Ha a néző megtalálta a helyes távolságot és szöveget, a rájuk ragasztott amorf formákból összeállt az üzenet: FIND YOUR PLACE. Találd meg a helyed – nem csak az izgalmasan függő-lebbenő szalagok alkotta térben.

Egy közeli kisváros csendes utcájában van egy ház, ahol az egyik szobában kicsit megáll számomra az idő. Három és fél kilós, nagyon közeli rokonomat, egy picit lányt a karomban tartva csak ezt kívánhatom: *find your place*. Ezen a földön – férfiak és nők számára – ez mindennél több.

Zászkaliczky Zsuzsanna

² HEMRIK László: *Benczúr Emese. Aki megdolgozik a sikerért*. <http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=kiallitas&kiallitasId=277&menuId=45>. (Megtekintés: 2012. november 3.)